

QUADERN DE TEATRE

Jordi Coca

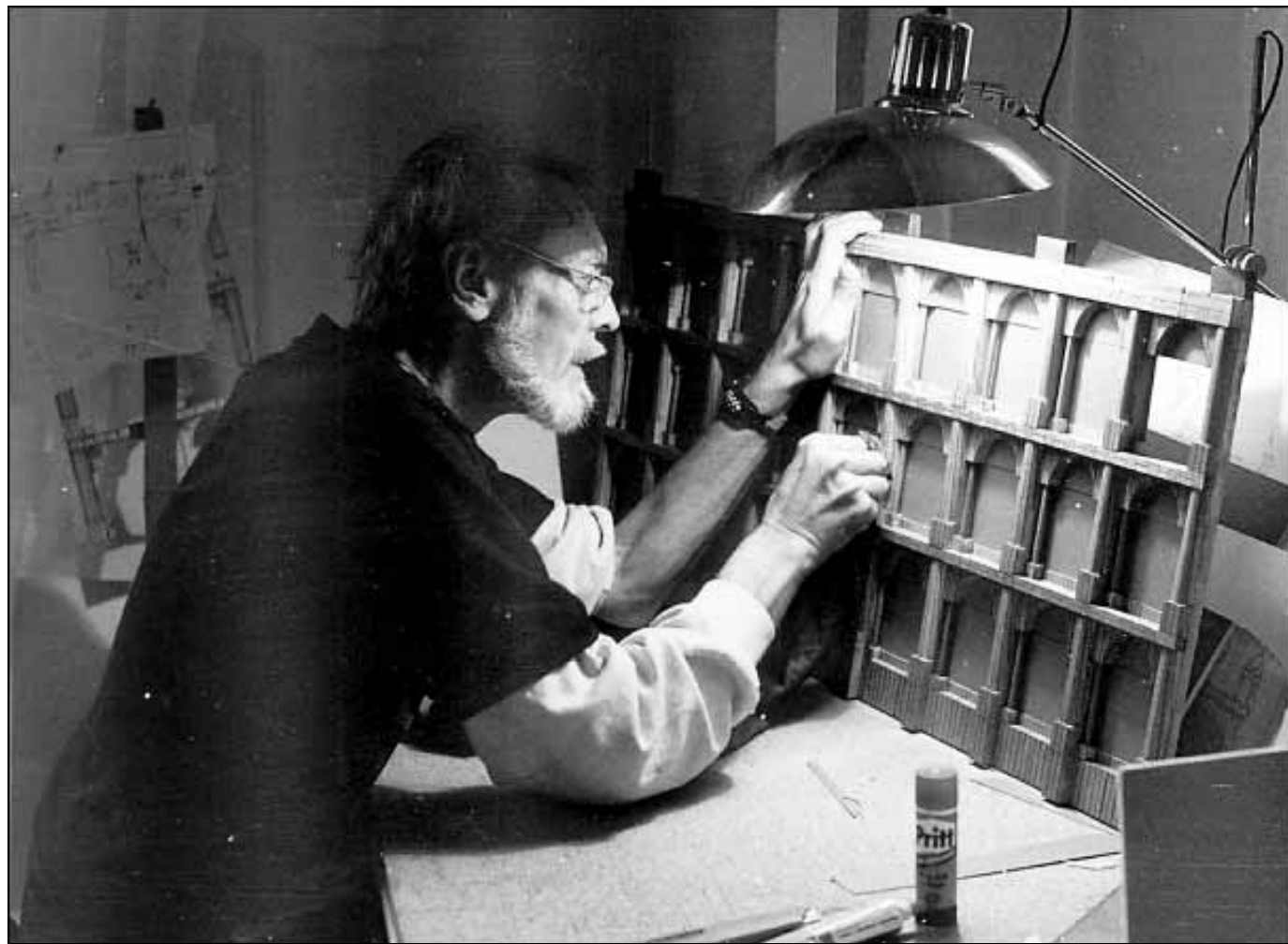
Gràcies, Fabià

Hi ha un llibre sobre la personalitat i l'obra de Fabià Puigserver, un llibre magnífic, a cura i amb textos de Guillem-Jordi Graells i Antoni Bueso, que també inclou uns treballs d'Isidre Bravo i Jaume Melendres. Editat per la Diputació de Barcelona, la Fundació i l'Associació d'Espectadors del Teatre Lliure i l'Institut del Teatre, la publicació ens ofereix el perfil complet d'aquest home sense el qual el teatre català d'avui no seria com és. En aquesta vida no hi ha ningú imprescindible, però en canvi hi ha persones providencials, que apareixen en el lloc adequat en el millor moment i amb la formació més idònia i que, a més, no actuen per interessos personals. Fabià Puigserver va ser una d'aquestes persones i s'haurà d'explicar tantes vegades com calgui la seva grandesa per tal que les noves generacions de professionals de l'escena, que lògicament no el van conèixer, valorin adequadament la seva feina i, encara més que això, la seva actitud.

Graells, en un text que em sembla molt ajustat, ens explica nítidament el fet inevitable que, avui, les escenografies, els vestuaris i les direccions d'escena d'en Fabià comencin a ser vistes com a coses del passat; "un patrimoni que continuarà influint en la gent de teatre, però un capítol tancat", ens diu (...), "malgrat la força de les imatges plàstiques, la màgia dels instants fugissers intensament viscuts i la fidelitat del record en tothom que li reconeix haver estat beneficiari d'una aportació irreplicable". En canvi, la seva obra d'activista, d'aglutinador, de promotor d'iniciatives diverses, perviu en el que segurament és la seva màxima creació: el Teatre Lliure. I perviu perquè Puigserver mai no va concebre la feina des d'un punt de vista personal i egoista; ben al contrari, les seves obres eren, efectivament, "l'emancipació d'un concepte de vida i de l'art que reposa en un esperit col·lectiu, social, [que estava] al servei d'una realitat, no drint-se d'ella i en dialectica permanent amb aquest entorn", afegeix Graells. Dir aquestes coses d'algú que ja no és entre nosaltres pot semblar senzillament retòric; però no ho és gens ni mica, i ens pertoca a aquells que d'una manera o altra el vam conèixer deixar el testimoni que Graells no exagera ni mitifica el personatge. El que diu és veritat. Fabià Puigserver era així.

L'HOME

Nascut el 28 d'octubre de 1938 als afores d'Olot -ara tindria, doncs, 63 anys-, la derrota de la República empeny la família a l'exili francès. Tret d'un breu retorn d'en Fabià i els seus germans a Barcelona, de 1944 a 1948, els Puigserver viuen a Tolosa fins que el 1951 el pare, comunista, aconsegueix asil polític a Polònia. La intensa vida teatral i artística polonesa orienta Fabià cap al Liceu d'Arts Plàstiques, on es podrà formar i desenvolupar la vocació teatral sorgida uns anys abans arran d'una representació de *Parsifal*. El 1959 Fabià i els pares tornen a Barcelona; hi ha uns primers treballs al taller escenogràfic d'Andreu Vallvé i, després del servei militar, la in-

Fabià Puigserver en plena construcció de la maqueta del nou Teatre Lliure

tegració en les dues aventures del teatre català més sòlides fins aleshores: l'ADB i l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual.

A partir d'aquest moment trobem Fabià Puigserver en moltes de les diverses iniciatives que buscaven la recuperació del teatre català a partir d'estètiques i plantejaments renovadors: el GTI amb Francesc Nello, els Estudis Nous de Teatre amb Josep Montanyès i Albert Boadella, l'Institut del Teatre que a partir de 1970 comença a dirigir Hermann Bonín, el Teatre de l'Escorpí, novament amb Montanyès i Graells, i, finalment el Teatre Lliure. Eren els anys de l'anomenat Teatre Independent, avui injustament oblidat i moltes figures remarcables del qual no ocupen el lloc de relleu que els pertoca. Eren els anys que preparaven el futur més immediat i el futur que avui estem vivint. Ja sé que és un altre tema, però Catalunya té un deute enorme amb aquells que van fer possible el teatre independent.

A partir de la fundació del Lliure tot és més conegut i, certament, la figura de Fabià engrandeix d'una manera evident. Havia trobat el projecte que tant buscava, havia trobat l'inici d'unes condicions de treball que feien possible una aproximació a la normalitat que havia conegut a Polònia i que, tossudament, volia contribuir a construir en el nostre país. Una normalitat que es basava i es basa en la idea de continuïtat, en la idea d'equip, de corresponsabilitat, en el principi d'entendre l'art del teatre com un servei als ciutadans i no pas com una plataforma de projecció personal.

Ningú no dubta que Fabià Puigserver, des de Polònia, s'hagués pogut construir una carrera internacional de gran relleu.

A partir d'un moment determinat també la podia haver construït d'aquí estant. Però ell havia decidit que la seva vida, la seva obra, eren el Teatre Lliure i, amb aquelles maneres suaus i silencioses que tenia, amb aquella força callada que l'empenyia, teixia lentament tots els caps que permetien construir un equip, involucrar les administracions públiques, crear complicitats, cohesionar les diferents disciplines tant tècniques com artístiques que calen per fer teatre, un teatre, el teatre entès com una part més de la cultura i no de l'esbarjo. La seva dedicació al Lliure -i cal reiterar-ho: al marge de les ambicions personals- va ser completa i profundament política en el millor sentit d'aquest terme. Aquesta dimensió humana, cultural i artística converteixen Fabià Puigserver en l'home providencial de què parlàvem en començar. Sense buscar-ho esdevé un líder, un model, un exemple i, ponderant en cada moment les possibilitats reals de què disposava, tensant-les fins al límit, treballant amb imaginació, supera els antics models del teatre independent. Els principis són obvis, però fins aleshores no s'havien donat les condicions: professionalitat, continuïtat en el treball i en les programacions, repertori internacional, atenció a la creació d'un públic nou i fidel...

L'OBRA

De bon començament el Teatre Lliure volia ser no únicament una sala per fer-hi "funcions". Volia treballar en col·laboració amb el món de la dansa, volia disposar d'una orquestra, volia tenir en compte els cantants, volia disposar de tallers propis, d'una associació d'espec-

tadors... I volia, per damunt de tot això, mantenir la seva llibertat, la llibertat dels seus creadors. No volia ser un teatre institucional (i va tenir més d'una ocasió per ser-ho), sinó una entitat privada, sense ànim de lucre, i amb vocació de servei públic. Aquest deuria ser uns dels seus reptes més difícils: fer entendre a les institucions públiques i al món polític que el seu model era estrictament necessari tal com estava concebut.

Lentament, any rere any, el Lliure de Fabià Puigserver anava aconseguint les seves fites. No era ell sol, és clar, i, com que és tan evident qui hi treballava, ara fóra ridícul esmentar unes quantes persones. Tots empenyien, tots treballaven més enllà del sou que cobraven. I, de sobte, es té un somni. I el somni era créixer, disposar d'un local que tingués més condicions, projectar-se a la resta d'Espanya i a Europa des de Catalunya i en català. El model, que certament no era completament inventat, havia creat tota una colla de petits models: una nova manera de concebre l'espai dramàtic, uns sistemes nous de producció, uns relacions noves amb el públic, una manera nova de preparar els espectacles des d'una dramaturgia prèvia, fonamentada i sòlida... Amb Manolo Núñez es prepara el projecte que inicialment es pensava per a la plaça de toros Les Arenes i, després, per al Palau de l'Agricultura. Sap que està malalt, sap que no veurà el projecte acabat, però ell treballa per construir un patrimoni comú, treballa pel futur. Fins al darrer moment, fins al darrer alè, va continuar millorant i polint el projecte que ara estem a punt d'inaugurar. Repetim-ho: no ho feia per ell, ho feia per nosaltres. Gràcies, Fabià.